

موضوع مورد بررسی (دستور کار)

- بررسی و ارائه پیشنهادات اصلاحی پیرامون انتظارات عملکردی از دستگاه‌های اجرایی در امتداد "تعادل بخشی به منابع-مصارف آب در سند سازگاری آب استان"
- بررسی و مقایسه میان تحقق برنامه ها و تکالیف دستگاه های متولی حوزه آب و فعالیت‌های اجرایی آنها با انتظارات پیش بینی شده در سند
- جمع‌بندی پیشنهادات اصلاحی به منظور تحقق اهداف و تکالیف دستگاه‌های متولی و مدیریت بحران آب استان و ارائه به جلسه اصلی شورای گفت و گو

دومین جلسه دبیرخانه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی در سال جاری مورخ ۱۴۰۲/۰۱/۲۷ با موضوع چالش توسعه اقتصادی استان با محوریت محدودیت‌های خشکسالی و مدیریت بحران آب و انرژی و ارائه پیشنهادات و تکالیف دستگاه‌های اجرایی در راستای اجرای سند سازگاری با کم آبی استان برگزار شد. در این نشست، محورهای نظیر آب‌های خاکستری، تفکیک آب شرب و غیرشرب در فضای سبز، بازچرخانی آب، بهسازی و اصلاح شبکه و... بحث و تبادل نظر گردید.

«علی‌اکبر لبافی» رئیس دبیرخانه شورای گفت و گو با اشاره به اینکه در سال گذشته جلسات متعددی درباره موضوع آب برگزار شد، اظهار کرد: در آن نشست‌ها در جمع‌بندی پیشنهادات و تکالیف دستگاه‌های اجرایی پیرامون تحلیل چالش‌های توسعه اقتصادی استان با محوریت محدودیت‌های منابع آب و انرژی و ارائه گزارش آخرین وضعیت اجرای سند سازگاری آب استان، سند مذکور به عنوان یک سند جامع تهیه شده در مدیریت آب استان که وظایف و تکالیف هفت دستگاه اجرایی متولی حوزه آب در آن به تفکیک قید شده، مورد تاکید قرار گرفت.

وی افزود: در نشست کنونی، دلایل عدم موفقیت اجرای طرح و بررسی و مقایسه تحقق برنامه‌ها و تکالیف دستگاه‌های متولی حوزه آب و فعالیت‌های اجرایی آنها با انتظارات پیش بینی شده در سند بررسی می‌گردد و جمع‌بندی پیشنهادات اصلاحی به منظور تحقق اهداف و تکالیف دستگاه‌های متولی و مدیریت بحران آب استان و ارائه به جلسه اصلی شورای گفت‌وگو صورت می‌پذیرد.

لبافی گفت: متولیان حوزه آب استان بایستی به طور ویژه پای کار بیایند. عمده مشکلات موضوع آب در حوزه مصارف بخش کشاورزی، شرب و شرکت‌های خدمات‌رسان است.

اهمیت ارسال گزارش کاری در پیشبرد اهداف سند سازگاری با کم آبی

«کامران داوری»، رئیس پژوهشکده آب و محیط زیست دانشگاه فردوسی مشهد نیز در این نشست عنوان کرد: بعد از تصویب تشکیل «کارگروه ملی سازگاری با کم آبی» و ابلاغ به کارگروه‌های استانی در اواخر سال ۱۳۹۷، اولین جلسه در رابطه با این ابلاغیه در ۲۶ اسفند ۱۳۹۷ با دعوت استانداری برگزار شد و عنوان «همیاران آب استان» در این جلسه مطرح گردید. دومین جلسه یازدهم فروردین ۱۳۹۸ در استانداری برگزار شد که طی آن دبیرخانه «همیاران آب استان» و موارد بسیار دیگری به دانشگاه فردوسی مشهد سپرده شد. ضمناً مشخص شد که «همیاران آب استان» یک حرکت اجماع‌ساز است که در حمایت از «سازگاری با کم آبی» فعالیت خواهد نمود.

وی افزود: بر این اساس اولین سند «سازگاری با کم آبی» استان خراسان رضوی بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده از دستگاه‌های اجرایی شامل: آب منطقه‌ای، آبفا‌های مشهد و استان، و جهاد کشاورزی توسط دبیرخانه تدوین و نهایتاً در خرداد ۱۳۹۸ با حضور وزیر نیرو در دفتر استاندار وقت از آن رونمایی شد. توضیح اینکه سند مزبور یک سند حداقلی برای تسهیل آغاز کار بوده است. در گزارش‌های بعدی دبیرخانه، پیشنهادهای لازم برای تکمیل کار داده شده که برخی از آنها تا حدودی عملیاتی شده و برخی دیگر رها ماندند. داوری با بیان اینکه اجرای سند سازگاری با کم آبی باتوجه به تغییر دولت و مسئولان بالادستی معلق مانده است، تصریح کرد: بایستی باور به تکلیف و انتظار از دیگر دستگاه‌های اجرایی کشور در این زمینه وجود داشته باشد. دستگاه قضا، نیروی انتظامی و ائمه جمعه نیز وظایفی در قبال بحران آب استان دارند. متأسفانه تاکنون دستاوردی در حوزه آبی استان حاصل نشده است. برنامه جاری و پیشنهادات وجود دارد اما برای سازگاری با کم آبی کفایت نمی‌کند. لذا برنامه آینده، بایستی نسبت به برنامه گذشته مقایسه درآمدی گردد. ارسال گزارش کاری فعالیت‌ها برای پیشبرد اهداف سند بسیار با اهمیت است و راه‌اندازی بانک تخصصی برای تخصیص منابع از دیگر الزامات است.

داوری خاطرنشان کرد: هر دستگاه اجرایی در حال فعالیت‌های متعدد در زمینه آب است؛ اما نتیجه لازم حاصل نمی‌شود. فعالیت‌ها به صورت فوریت انجام می‌گیرد اما اثرگذاری چندانی ندارد زیرا به صورت دستگاهی انجام می‌شود. در حال حاضر، آب شرق مشهد شور و آب منطقه غرب خشک شده و در سال‌های آینده در مشهد با بحران همدان مواجه خواهیم شد.

آمارهای ارائه شده توسط سازمان‌ها خود اظهاری است

رئیس پژوهشکده آب و محیط زیست دانشگاه فردوسی مشهد تأکید کرد: داده‌های موجود اثربخشی لازم و اصلی را ندارد. آمارهای ارائه شده توسط سازمان‌ها خود اظهاری بوده و بازدید محلی و میدانی نیز انجام نمی‌گیرد.

میزان ذخایر آب سد دوستی به ۱۶۴ میلیون مترمکعب رسیده است

سپس «اکبر علی پور»، مدیر طرح سازگاری با کم آبی شرکت آب منطقه‌ای استان اذعان کرد: وضعیت آب استان مطلوب نیست و شهر مشهد با بحران کم آبی دست و پنجه نرم می‌کند. میزان ذخایر آب در سد دوستی تنها ۱۶۴ میلیون مترمکعب است. هر لحظه امکان برداشت صفر از سد دوستی وجود دارد. قرارداد طرح سند سازگاری توجیه شهرستان‌ها برای طرح همیاران آب منعقد و نظارت دانشگاه فردوسی مشهد بر طرح سازگاری با کم آبی مجدداً آغاز شد؛ اما متأسفانه روند پیشرفت آن بسیار کند است. براساس برنامه در نظر گرفته شده، کاهش مصرف در همه مصارف بخش خانگی و شرب باید رخ دهد؛ اما متأسفانه مصرف در حال افزایش است.

علی پور با بیان اینکه در حوزه صنعت نیازمند کاهش ۸۳ میلیون مترمکعبی مصرف آب هستیم، خاطرنشان کرد: میزان مصرف در این بخش نیز در حال افزایش است. در حال حاضر، از اشکالات سند سازگاری، محاسبه میزان آب قابل برنامه ریزی است. براساس افق برنامه سازگاری با کم آبی تا سال ۱۴۰۵ مصارف استان‌ها باید کاهش پیدا کند که در این زمینه برداشت از منابع آب زیرزمینی اهمیت بیشتری دارد؛ اما نکته این است که سدهای استان نیز به میزان انتظارات و پیشرفت‌ها، رشد داشته است؟ پاسخ منفی است. استان خراسان رضوی در کسری مخزن دشتهای رتبه اول و از طرفی در شناسایی و پرکردن چاه‌های غیر مجاز رتبه اول و از طرفی در شناسایی و پرکردن چاه‌های غیر مجاز را حفر می‌کنند.

وی ادامه داد: براساس آمار موجود، تنها ۶ درصد صرفه جویی در مصرف آب شرب صورت گرفته که نسبت به انتظارات بسیار پایین است. آخرین آمار ارسالی از پیشرفت دانشگاه فردوسی در سند سازگاری با کم آبی نیز مربوط به مهر ۱۴۰۱ است. علی پور با بیان اینکه موضوع برقی‌شدن چاه‌های آب کشاورزی از دیگر موضوعات با اهمیت است، گفت: براساس وعده داده شده، دو درصد از درآمد حاصل از فروش نفت به این امر بایستی اختصاص پیدا کند اما این وعده اجرایی نشد.

مجازات بازدارنده برای حفر چاه غیرمجاز وجود ندارد

سپس «امیر جواد دانش‌پژوه»، مدیر طرح تعادل بخشی شرکت آب منطقه‌ای خراسان با اشاره به اینکه نصب کنتور آب هوشمند و انسداد چاه غیرمجاز هرساله توسط شرکت آب منطقه‌ای خراسان انجام می‌شود، بیان کرد: نصب کنتور آب بر روی چاه در حوزه صنعت بسیار مهم است. گروه‌های شناسایی در تلاش هستند که چاه‌های غیر مجاز را شناسایی و آن را پر کنند اما مجازات بازدارنده‌ای برای مجرمین وجود ندارد و افراد مجدداً اقدام به حفر چاه می‌کنند. اگر مجازات بازدارنده باشد، تکرار در جرم رخ نمی‌دهد.

وی ادامه داد: نصب کنتور آب هوشمند بر چاه‌های حوزه صنعت از تلاش‌های شرکت آب منطقه‌ای خراسان است. هر سال حدود هزار چاه غیرمجاز شناسایی می‌شود و ممکن است چاه‌های غیرمجازی وجود داشته باشد که به دلیل نداشتن مجوز ورود به حریم‌های شخصی افراد و منازل امکان پر کردن آنان نیست.

بحران آب و خاک در خراسان رضوی

در ادامه «رضا براتی»، رئیس گروه تحقیقات شرکت آب منطقه‌ای خراسان رضوی اظهار کرد: مجموع مصارف آب برای تمامی بخش‌های استان پنج میلیارد مترمکعب است. از این میزان سه میلیارد مترمکعب حجم آب تجدیدپذیر، یک میلیارد مترمکعب آب برگشت‌پذیر و یک میلیارد مترمکعب کسری مخزن برای سال‌هایی است که بارندگی کمتری وجود دارد. سهم بخش کشاورزی از حجم آب مصرفی ۸۲ درصد است. بهره‌وری اقتصادی به ازای هر یک مترمکعب آب در کشورهای متوسط، ۵۰ دلار است. در حوزه خلیج فارس ۶۵ دلار، کشور امارات ۱۰۰ دلار، کویت ۱۵۰ دلار و در ایران تنها ۶ دلار است. در حوزه کشاورزی به ازای هر ۱۰ هزار مترمربع یک اشتغال و در صنعت ۶۶ اشتغال ایجاد می‌شود. وی افزود: براساس آمار در حوزه بهره‌وری فیزیکی کشاورزی در دنیا، به ازای هر یک مترمکعب مصرف آب در حوزه کشاورزی سه کیلوگرم محصول تولید می‌شود. در کشت گلخانه‌ای این میزان به ۱۷ کیلوگرم افزایش پیدا می‌کند. در ایران به ازای مصرف هر یک مترمکعب آب در بخش کشاورزی، ۱۰۲ کیلوگرم بهره‌وری تولید وجود دارد. این در حالی است که با کاشت گلخانه‌ای و با تمرکز بر یک محصول مشخص می‌توان ۱۴ برابر مصرف آب را کاهش داد.

براتی در خصوص بروز بحران آب و خاک در استان طی دو دهه آینده هشدار داد و گفت: در بیست سال آینده نمی‌توانیم آب را از خلیج فارس به استان انتقال دهیم. از سویی، برای حفر چاه غیرقانونی مجازات زندان در نظر گرفته شده؛ اما هیچ‌گاه این اتفاق رخ نمی‌دهد. در جرم دست‌کاری کنتور آب در حوزه صنعت، مجازات تعدیل پروانه وجود دارد؛ اما ضمانت اجرایی قانونی برای آن نیست.

۲۱ پهنه فشاری آب در مشهد

سپس «سید محمد تفضلی»، معاون برنامه‌ریزی شرکت آب و فاضلاب مشهد گفت: ۲۱ پهنه فشاری در مشهد وجود دارد که میزان فشار شبکه مدیریت و هدر رفت واقعی به حد نرمال رسیده است. وی با بیان اینکه اصلاح شبکه آب در دستور کار سالانه شرکت است، آب‌های خاکستری نیز موضوع مهمی است که باید بررسی شود. نظام مهندسی نیز

بایستی به صورت کامل در کنار ما قرار گیرد. تفضلی تاکید کرد: در طرح نهضت ملی مسکن، جانمایی با رویکرد تامین آب مهم است روستاهای اطراف مشهد، مکان‌هایی برای مهاجرت وسیع هستند. تامین آب‌های رشته‌کوه هزار مسجد مهم است.

سپس «کتایون دل زنده»، معاون برنامه‌ریزی آبفا خراسان رضوی افزود: تعرفه‌های آب استان بسیار پایین‌تر از میانگین کشوری است و انتظارات مدنظر را جبران نمی‌کند. هرساله هزینه‌ها نیز افزایش پیدا می‌کند. شبکه آب استان هرساله تنها ۵٪ درصد رشد می‌کند و با این وضعیت، اصلاح و به روزرسانی آن ۲۰۰ سال طول خواهد کشید. این در حالی است که شبکه آبی هر ۲۵ سال باید اصلاح شود.

دل زنده خاطر نشان کرد: دوسال است که وعده اختصاص ۲۶۰ میلیارد تومان اعتبار برای تامین منابع مالی مورد نیاز در حوزه آب را داده؛ اما تاکنون این مبلغ اختصاص پیدا نکرده و در صورت تخصیص هم ارزش چندانی ندارد.

با اصلاح شبکه آبی بحران حل نخواهد شد

معاون برنامه‌ریزی شرکت آب و فاضلاب مشهد گفت: در مطالعات فعلی آماری، جمعیت مردم مشهد به چهار میلیون و ۷۰۰ هزار نفر رسیده است. برای تامین آب مورد نیاز این افراد چه برنامه‌ای وجود دارد؟ تفکیک آب شرب و غیر شرب در اطراف حرم از سال ۹۶ آغاز شد. هتل‌های اطراف حرم جزء گروه هدف بودند و سرمایه‌گذار آن نیز پیدا شد؛ اما طرح در این زمینه عملیاتی نشد؛ چرا که سامانه وزارت نیرو، استاندارد برای آب شرب و غیرشرب ندارد. مطالعات دانشگاه تهران در این زمینه نیز درست نبوده و وزارت بهداشت، سلامت این آب را تایید نمی‌کند. با اصلاح شبکه آبی استان، موضوع استفاده ۱۳ هزار مترمکعبی از آب در هر ثانیه از فصل تابستان در مشهد، رفع نخواهد شود.

اصلاح شبکه آبی استان ۲۰۰ سال طول خواهد کشید

سپس «کتایون دل زنده»، معاون برنامه‌ریزی آبفا خراسان رضوی افزود: تعرفه‌های آب استان بسیار پایین‌تر از میانگین کشوری است و انتظارات مدنظر را جبران نمی‌کند. هرساله هزینه‌ها نیز افزایش پیدا می‌کند. شبکه آب استان هرساله تنها ۵٪ درصد رشد می‌کند و با این وضعیت، اصلاح و به روزرسانی آن ۲۰۰ سال طول خواهد کشید. این در حالی است که شبکه آبی هر ۲۵ سال باید اصلاح شود.

دل زنده خاطر نشان کرد: دوسال است که وعده اختصاص ۲۶۰ میلیارد تومان اعتبار برای تامین منابع مالی مورد نیاز در حوزه آب را داده؛ اما تاکنون این مبلغ اختصاص پیدا نکرده و در صورت تخصیص هم ارزش چندانی ندارد.

راه حل دیگری جزء اصلاح شبکه آبی استان نیست

«فرشید رهنما»، مدیر دفتر توسعه پایدار شرکت آبفا خراسان رضوی نیز با بیان اینکه در شرایط فعلی اصلاح شبکه آبی رشد کمی داشته است، اظهار کرد: هیچ راه حل دیگری به جزء اصلاح شبکه به وضعیت آب استان کمک نمی کند. اصلاح شبکه آبی، موارد فرهنگی را نیز رفع می کند. در تعویض کنتورهای فرسوده، ۲۵ درصد رشد وجود داشته اما عقب افتادگی قابل توجهی در این زمینه وجود دارد. شرکت های خوبی در زمینه آب های خاکستری شناسایی شده که می توان از آنان استفاده کرد؛ اما منابع مالی در این زمینه وجود ندارد. در ساختمان گروه «ج و د» یک ناظر آبفا باید حضور داشته باشد که نظارت لازم انجام گیرد. در خصوص مکان های مذهبی و اماکنی که مصرف آب داشته و پرداختی آنان صفر است، بایستی از آب های مصرفی آنان برداشته و برای آبیاری استفاده کنیم. این کار شدنی است. آب خاکستری نیز باید عملیاتی شود.

یکی از موضوعات مهم در بحران آب، تبخیر در سدهاست

در ادامه، «حمیدرضا نوری»، کارشناس سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی گفت: نکته مهم در حوزه مصرف آب استان این است که حدود هشت هزار میلیارد مترمکعب مصرف آب به پنج هزار میلیارد مترمکعب رسیده؛ اما کماکان، بیلان در این زمینه منفی است. کاهش برداشت از سفره های زیر زمینی در حوزه کشاورزی رخ داده است. این کار سبب پایداری تولید و در بعضی از محصولات، اضافه بر تولید شده است. بعضی از باغات استان در راستای بهره وری اقداماتی را انجام داده اند. وی افزود: موضوع اصلی، تبخیر آب از سدهای استانی و برنامه برای کاهش تبخیر است. به نقل از اداره آب منطقه ای، میزان تبخیر از سطح سد دوستی دو برابر مصرف دو سال گذشته مردم مشهد است.

کاشت گونه های گیاهی مقاوم در فضای سبز شهر

در ادامه «حمید تقی زاده»، از حوزه معاونت اقتصادی شهرداری مشهد خاطرنشان کرد: در سال های اخیر شهرداری تلاش کرده که مدیریت درست در زمینه کاشت گونه های گیاهی مقاوم و سازگار با شرایط اقلیمی کلانشهر مشهد داشته باشد. یکی از مهمترین چالش های این حوزه بحث تحقق سرانه کاربری فضای سبز می باشد که با توجه به عدم تناسب میزان آن با اقلیم کلانشهر مشهد از یک سو و افزایش جمعیت کلانشهر مشهد از سوی دیگر فشار مضاعفی بر بدنه شهرداری وارد می آورد که این مهم از تکالیف دولتی است که بر دوش شهرداری گذاشته شده است.

وی تاکید کرد: جمعیت مشهد (رسمی و حاشیه ای) روز به روز در حال افزایش است. با توجه به تأکید بر لزوم رعایت قوانین ساخت و ساز از یک سو و سخت گیری های موجود و توانایی مالی اندک مردم در بافت های کم برخوردار به جهت تأمین حداقل استانداردها، ساخت و ساز غیرمجاز به شدت رو به گسترش بوده این مهم افق های جمعیتی پیش بینی شده طرح جامع جدید را به زودی فتح خواهد نمود. در این میان یکی از مهم ترین چالش های شهرداری در خصوص زمین های با مالکیت نهادهای عمومی و دولتی است. افزایش روند تمایل به تغییر کاربری عموماً به کاربری های انتفاعی و به طور ویژه کاربری مسکونی و متناسب با آن نیاز به خدمات از جمله فضای سبز و .. و افزایش جمعیت شهری ناشی از آن مهمترین دغدغه هایی است که شهرداری مشهد با آن رو به روست.

تقی زاده ادامه داد: در خصوص آب های خاکستری نیز بایستی تاکید گردد که در فرآیند صدور پروانه و پایان کار در ساختمان های "گروه ج و د" پیش بینی های لازم به منظور اجرایی شدن توسط مالکین صورت پذیرفته است.

لازم به ذکر است در خصوص بحث احداث تفصیه خانه های فاضلاب نیز شهرداری مشهد در تلاش است نسبت به توسعه آن اقدام نماید که این مهم نیازمند همکاری جدی شرکت آب منطقه ای می باشد.

«محمود پور اکبر»، معاون آبخیزداری اداره کل منابع طبیعی خراسان رضوی نیز در این نشست تاکید کرد: طی سال های ۹۰ تا ۹۷ اعتبارات آبخیزداری محدود بوده است و در چند سال اخیر اعتبارات آبخیزداری رشد نسبتاً خوبی داشته است. ولی با همین روند رشد اعتبارات، مطالعه و اجرای کامل مناطق مستعد فعالیت های آبخیزداری و آبخوانداری حدود ۵۰ سال به طول می انجامد.

وی خاطرنشان کرد: کارگروه مدیریت جامع حوزه های آبخیز در وزارت کشور تأسیس شده که در صورت تأمین و تخصیص اعتبار سالانه حدود ۶۰۰ هزار هکتار عملیات آبخیزداری برای تغذیه منابع آبی و کنترل سیل و رسوب انجام خواهد شد.

«مهدی امیدوار»، کارشناس سازمان مدیریت و برنامه ریزی خراسان رضوی نیز بیان کرد: در سند سازگاری با کم آبی، تقریباً اعتباری وجود ندارد. دولت در این سال ها اعتبارات در این زمینه را محدود کرده است. مسئله اصلی شهر مشهد در حوزه آب، آهنگ سریع رشد جمعیت و مهاجرت به این کلانشهر است /

سوء مدیریت در مدیریت بحران آب

در ادامه «حمیدرضا رضوی خبیر»، مدیرعامل صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی تاکید کرد: حدود ۱۰ سال است که این موارد تکرار می شود و این موضوع ناشی از پارادایم حاکم بر منابع آبی کشور است اما تا زمانی که شاهد سوء مدیریت هستیم و آمار و ارقام درستی وجود نداشته باشد، موضوع رفع نخواهد شد. دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی بایستی به عنوان مرجع علمی، الگوی مصرفی را با دو پیش فرض «تعادل در عرضه و تقاضا» و «میزان درآمد اقتصادی ذینفعان» ارائه کند. از طرفی به دلیل نداشتن منابع مالی برای ایجاد شبکه انتقال آب شرب؛ ازدیاد حفر چاه در مناطق مختلف توسط آب و فاضلاب صورت می گیرد. همچنین مادامی که اراده ای برای بستن چاه های غیر مجاز وجود نداشته باشد پس از پر شدن، مجدداً چاه جدید حفر و به بهره برداری می رسد، محدودیت اعمال شده صرفاً بر چاه های مجاز کشاورزی بگونه ای است در سال های آینده چاه داران مجاز نیز به غیر مجاز تبدیل خواهند شد. پساب آب جدیدی نیست و می بایست در پروژه تغذیه مصنوعی و جایگزینی استفاده شود. همچنین با توجه به علم روز از طریق هوش مصنوعی مدل سازی بیلان آبی استان تهیه گردد تا با توجه به هیدرولوژی دشت های استان تصمیمات لازم اتخاذ گردد.

در بخش پایانی این نشست، لبافی، رئیس دبیرخانه شورای گفت و گوی استان با اشاره به اینکه پیشنهاداتی در راستای اجرایی شدن سند سازگاری با کم آبی و طرح همیاران آب استان در جلسه امروز مطرح و جمع بندی شد، گفت: با نظر متولیان امر، پیشنهادات ارائه شده در جلسه امروز به عنوان کار کارشناسی به شورای گفت و گو استان ارائه خواهد شد. تکالیف هفت دستگاه اجرایی در سند سازگاری با کم آبی استخراج و میزان اقدامات و فعالیت های مورد انتظار از دستگاه های اجرایی براساس سند عنوان شده است.

وی خاطرنشان کرد: در این جلسه موضوعات متعددی بیان گردید که از جمله آن می توان به آب های خاکستری، تفکیک آب شرب و غیرشرب در فضای سبز، تفکیک آب در منازل، بازچرخانی آب، بهسازی و اصلاح شبکه، مهاجرت به شهر مشهد و قرار گرفتن مهاجرین در حاشیه شهر مشهد و افزایش مصرف آب، جانمایی نهضت ملی مسکن، استفاده از پساب به خصوص در صنایع و صنایع بزرگ استان، تامین اعتبارات برای اصلاح شبکه های موجود آب رسانی و پایش و نظارت بر فعالیت دستگاه های اجرایی با احداث سامانه برای رصد اقدامات اشاره کرد.

لبافی تاکید کرد: موضوع اصلی اجرای سند سازگاری با کم آبی بوده که سال ها برای این سند تلاش شده است. بنا بر اتفاق نظر جمعی متولیان این امر، بایستی مسئولان استان سند سازگاری با کم آبی را هرچه سریع تر اجرایی، به روزرسانی و جزء تعهدات استان قلمداد نمایند. طرح همیاران آب از موضوعات بااهمیتی است که با مشارکت هرچه بیشتر مردم و فرهنگ سازی صورت می گیرد. باتوجه به استخراج کامل این موضوعات و انجام کار کارشناسی بر روی آن، جمع بندی این پیشنهادات در دومین جلسه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی استان، ارائه خواهد شد.

جمع بندی و مصوبات

ردیف	مصوبات جلسه	مسئول پیگیری	مهلت پیگیری
۱	در راستای اجرای مصوبات جلسات ۳۵ (مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۰۷) و ۴۶ (مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۰۴) دبیرخانه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی پیرامون "بررسی چالش‌های توسعه اقتصادی استان با محوریت «محدودیت‌های خشک‌سالی، بحران مدیریت آب و انرژی خراسان رضوی» ارائه گزارشی از آخرین وضعیت اجرای سند سازگاری آب استان (به عنوان یک سند جامع تهیه شده در مدیریت آب استان که وظایف و تکالیف دستگاه‌های اجرایی متولی حوزه آب در آن به تفکیک قید شده است) و بررسی و مقایسه میان تحقق برنامه‌ها و تکالیف دستگاه‌های متولی حوزه آب و فعالیت‌های اجرایی آنها با انتظارات پیش بینی شده در سند و دلایل عدم موفقیت و ادامه اجرای طرح در استان و ارائه پیشنهادات اصلاحی ضروری به نظر می‌رسید. پیرامون پیگیری مصوبات جلسه ۴۶ دبیرخانه شورا، در اسفندماه ۱۴۰۱ از پژوهشکده آب و محیط زیست دانشگاه فردوسی مشهد، (نامه شماره ۴۴۱ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۱۵ به انضمام پیوست‌ها) پاسخ مشروحی در خصوص آخرین وضعیت اجرای سند سازگاری آب استان دلایل عدم موفقیت اجرای طرح و میزان تحقق تکالیف دستگاه‌های اجرایی به همراه پیشنهادات اصلاحی در سطح استانی و ملی، به دبیرخانه شورا منعکس شد. با استناد به نامه مذکور، خلاصه‌ای از روند تصویب و اجرایی سند سازگاری آب استان خراسان رضوی به شرح زیر می‌باشد: ۱. با عنایت به تصویب تشکیل «کارگروه ملی سازگاری با کم‌آبی» در هیأت دولت (۱۲ اسفند ۱۳۹۶)، در اواخر تابستان ۱۳۹۷ تشکیل کارگروه‌های استانی به استانداری‌ها ابلاغ شد.		

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

	۲. در خراسان رضوی مصادف با زمان تغییر استاندار وقت، اولین جلسه در رابطه با این ابلاغیه در ۲۶ اسفند ۱۳۹۷ با دعوت استانداری و ریاست (استاندار وقت) برگزار شد. جمع گسترده‌ای به جلسه دعوت شده بودند و عنوان «همیاران آب استان» در این جلسه مطرح گردید. ۳. دومین جلسه یازدهم فروردین ۱۳۹۸ در استانداری برگزار شد که طی آن دبیرخانه «همیاران آب استان» و موارد بسیار دیگری به دانشگاه فردوسی مشهد سپرده شد. ضمناً مشخص شد که «همیاران آب استان» یک حرکت اجماع‌ساز است که در حمایت از «سازگاری با کم آبی» فعالیت خواهد نمود. ۴. بر این اساس اولین سند «سازگاری با کم آبی» استان خراسان رضوی بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده از دستگاه‌های اجرایی (شامل: آب منطقه‌ای، آبفا‌های مشهد و استان، و جهاد کشاورزی) توسط دبیرخانه تدوین و نهایتاً در عید فطر (خرداد ۱۳۹۸) با حضور وزیر محترم نیرو در دفتر استاندار محترم از آن رونمایی شد (توضیح اینکه سند مزبور یک سند حداقلی برای تسهیل آغاز کار بوده است. و در ادامه، پیشنهادها لازم برای تکمیل کار داده شده که برخی از آنها تا حدودی عملیاتی شده و برخی دیگر رها ماندند). <u>طرح همیاران آب استان خراسان رضوی با محوریت «تعادل منابع و مصارف آب استان» و با هدف دستیابی به «توسعه پایدار»</u>، به دنبال پر نمودن خلاءهای تصمیم‌گیری و تکمیل اقدامات ناقص ناشی از نبود نگرشی سیستمی (جامع و یکپارچه) بوده است. عدم توجه به این موارد در گذشته، امروز خراسان رضوی را در «وضعیت وخیم آبی» قرار داده است. بدیهی است که امتداد رویه‌های گذشته، روز به روز بر وخامت این وضعیت خواهد افزود. اساساً در طرح همیاران آب استان فرض شده است که راه‌حل‌ها، برخی در سیاست‌گذاری و برخی دیگر در پیاده‌سازی نهفته هستند. لذا این طرح بر هر دو جنبه «سیاست‌گذاری» و «پیاده‌سازی» تأکید دارد. بر این اساس، این طرح برای اجتناب از «عاقبت شوم»، مسیر موفقیت را در انطباق با شرایط متغیر محیطی (انسانی و طبیعی) می‌جوید و امر سیاست‌گذاری را مبتنی بر اجماع کنشگران کارساز می‌داند. چنین رویه‌ای در پیاده‌سازی، چالش‌چندانی در پی نخواهد داشت. در واقع، سیاست‌گذاری آب (از قوانین مجلس تا اخذ تصمیمات سیاستی محلی) در حوزه حکمرانی قرار دارد؛ دبیرخانه همیاران آب مستمراً در تلاش بود تا با کمک سایر اعضای همیاران آب استان، مفهوم «حکمرانی خوب» تبیین و رواج یابد	
--	---	--

	۱- در مجموع، از آغاز فرض گردید که شرط اخذ هر تصمیم در این طرح، تبعیت آن از چهار اصل است: ۲- a. «بکارگیری مشارکت کنشگران در مدیریت» ۳- b. «رعایت جامع‌نگری در تصمیم‌سازی» ۴- c. «یکپارچگی در سیاست‌های تخصیص آب» و ۵- d. «چابکی در برنامه‌ریزی برای سازگاری با پویایی محیط». ۵. در ارتباط با وظایف و برنامه «واقع بینانه و راهبردی» دستگاه‌های اجرایی حوزه آب استان. a. تمامی دستگاه‌های اجرایی ذیربط و مؤثر در گنجانده نشده بودند؛ لذا به دستگاه‌های مورد نظر در طرح، از ابتدای سال ۱۳۹۹ شهرداری مشهد، منابع طبیعی و محیط زیست افزوده شدند. در نظر بود که صمت و برخی نهادهای دیگر نیز از ابتدای سال ۱۴۰۰ افزوده شوند؛ که بدلیل تغییرات استانداری و ختم فعالیت دبیرخانه، وقوع نیافت. b. تعهدات دستگاه‌ها معطوف به پایایی نبود، بلکه همان وظایف سازمانی آنان بود که در سال‌های گذشته به آن مشغول بودند؛ لذا فعالیت‌ها و تعهدات دستگاه‌ها از نقطه نظر پایایی مورد ارزیابی قرار گرفت تا بر اساس آن وظایف و برنامه‌های «واقع بینانه و راهبردی» احصاء گردد c. شهرستان‌ها بعنوان عرصه اقدامات عملی و میدان مشارکت در ساختار اجرایی دیده نشده بودند؛ لذا در همان سال ۱۳۹۸ با هماهنگی استانداری، برای فعال ساختن شهرستان‌ها برنامه‌ریزی شد و احکام اعضای کارگروه‌های شهرستانی در اردیبهشت ۱۳۹۹ صادر گردید. اعضای کارگروه شامل: فرمانداری + سه دستگاه اجرایی محلی (امور آب، جهاد کشاورزی، آبفا) + سه نماینده از جامعه محلی (کشاورزان، سمن‌ها و دانشگاه) بودند. d. نظام تصمیم‌سازی مبتنی بر خردورزی جمعی (و اجماع‌سازی) در آن وجود نداشت؛ لذا ساختار مزبور طراحی و سپس به تأیید استاندار محترم (جناب آقای رزم حسینی) رسید و مبنای رفتار «همیاران آب استان» تا پایان فعالیت دبیرخانه بود. ۶. برای دستیابی به پایایی (و چشم‌انداز)، ضروری بود تا از اثربخشی برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی در «تعادل بخشی به منابع-مصارف آب»، اطمینان حاصل گردد؛ در گام اول «انتظارات عملکردی از دستگاه‌های اجرایی» در امتداد «تعادل بخشی به منابع-مصارف آب» ضمن گفتگو با دستگاه‌های اجرایی تدوین گشت.	
--	--	--

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

	یادآوری مهم: در شرایطی که حوضه با کسری مخزن (بیان منفی) روبرو است، هرگونه افزایش مصارف (اعم از تخصیص جدید و یا حتی کاهش آب برگشتی) مضر و تشدید کننده کسری مخزن خواهد بود و لذا باید از آن به طور جدی پرهیز نمود. نکته مهم: آب های برگشتی (تلفات، فاضلاب ها و پساب ها) منبع جدید نیستند و می بایست در پروژه جایگزینی و یا تغذیه مصنوعی استفاده گردد شهرداری مشهد بعنوان بزرگترین سکونتگاه استان انتخاب شده و بعنوان نمونه شهرداری های استان مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به سهم ۴۹ درصد شهرداری از آبفای مشهد، اقدام برای بندهای اول و دوم تکالیف مربوط به شهرداری نیازمند همکاری تنگاتنگ میان آبفای مشهد و شهرداری مشهد می باشد. ۷. در پاییز ۱۳۹۹ از دستگاه ها درخواست شد تا با توجه به انتظارات مزبور، نسبت به بازنگری برنامه های خویش اهتمام ورزند. انتظار آن بود که در برآورده سازی انتظارات، این بازنگری منجر به «تعدیل مقادیر برنامه های جاری» و یا «افزودن برنامه های جدید» گردد این کار با مکانیزم «Gap Analysis» (یعنی مقایسه میان نتایج و پیامدهای برنامه ها و فعالیت های جاری با انتظارات) صورت می پذیرفت. ۸. دبیرخانه بدنبال آن بود تا از طریق این بازنگری، دستیابی به چشم انداز ۱۴۰۵ تسهیل، تسریع و تضمین بیشتری یابد. متأسفانه در حالیکه «تلاش برای نهایی کردن برنامه جدید ادامه داشت و قرار بر این بود که گزارش آن حداکثر تا قبل از پایان تیر ماه ۱۴۰۰ نهایی و تقدیم استانداری گردد بدلیل تغییر در استانداری، این کار رها گردید و به سرانجام نرسید. ۹. از پاییز ۱۴۰۰ با پیگیری دفتر «شهر دوستدار آب» در شهرداری مشهد، و نیز حمایت دفتر جناب حجت الاسلام پژمانفر (نماینده محترم مشهد)، تلاش دیگری برای احیای روند ارزیابی برنامه ها آغاز گردید. متأسفانه بدلیل عدم حمایت و همراهی مجدداً به هدف خویش نرسید.	
--	--	--

	* فهرست انتظارات عملکردی دستگاه های اجرایی متولی آب استان در چارچوب سند سازگاری با کم آبی استان به پیوست صورتجلسه ارسال می گردد (پیوست یک)* ۱۰. نظارت بر تعهدات دستگاه های اجرایی با دو نوع ارزیابی مشروح زیر صورت می پذیرد: الف- ارزیابی عملکردها که گزارش های ۶ ماهه به آن می پردازد. این ارزیابی بیشتر کمی بوده و بر اساس گزارش خوداظهاری فعالیت های دستگاه ها و کمبودها نسبت به مقادیر تعهد شده صورت می پذیرد. این ارزیابی خود شامل دو بخش است: دفتری و میدانی. در بخش دفتری، جدول زمانبندی زیر مبنای همکاری دبیرخانه و دستگاه ها بوده است. در بخش میدانی، با همراهی کارگروه های شهرستانی بازدید برای راستی آزمایی ایفای تعهدات صورت می پذیرفت. ب- ارزیابی راهبردی به پیامدهای اجرای طرح همیاران (ناشی از برآیند عملکرد تمامی دستگاه های اجرایی و کشاورزان و سایر آببران) می پردازد. منظور از پیامدهای طرح، اثرات آن بر منابع آب و بطور مشخص کاهش افت آب های زیرزمینی و نهایتاً ایجاد تعادل کمی و کیفی این منابع می باشد. انجام این گونه ارزیابی، هر ساله در پایان سال آبی و زراعی (مهرماه هر سال) میسر می شود؛ و از مقایسه سال های متوالی، شناخت کافی نسبت به سیستم منابع-مصارف آب بدست می آید. (منظور نهایی از این نوع ارزیابی «بررسی اثر برنامه های سازگاری با کم آبی بر وضعیت منابع آب زیرزمینی و بطور مشخص: کاهش افت آب های زیرزمینی و نهایتاً ایجاد تعادل کمی و کیفی این منابع» است) متأسفانه داده های موجود حاصل از خوداظهاری دستگاه های اجرایی این ارزیابی را ممکن ننموده و بنا بر تعهد انجام شده، دبیرخانه در پایان سال نخست (یعنی از مهرماه ۱۳۹۹)، طی حدود ۱۰ ماه با پیگیری فراوان و تلاش جدی سعی در ایفای وظیفه خود نمود؛ که متأسفانه هیچ نتیجه ای حاصل نگردید. در ارتباط با موانع تحقق برنامه ها و تکالیف دستگاه های اجرایی، دلایل عدم توفیق در اجرای تعهدات عمدتاً در دو گروه قابل دسته بندی هستند. ۱. عدم تأمین منابع مالی کافی (که در برنامه توسط نهادهای بالادستی تعهد شده، اما محقق نمی شود)؛	
--	---	--

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

	۲. برنامه غیر واقعی (یا بی توجهی به محدودیت های واقعی). در مواردی از دسته دوم، واکاوی و شناسایی محدودیت ها، منجر به رفع مشکل گردید (از جمله در مورد برقی نمودن چاه ها و نیز در مورد نصب کنتور) با عنایت به جمیع مطالب مطرح شده، سوابق اقدامات دبیرخانه سند سازگاری با کم آبی استان و گزارشات ارائه شده توسط دستگاه های اجرایی متولی آب استان به تفکیک در جلسه، پیشنهادات زیر جهت طرح در جلسه اصلی شورا و انعکاس و پیگیری در سطح استان و ملی به شرح زیر ارائه و مقرر گردید: ۱- موضوع اجرای تکالیف سند سازگاری آب استان و طرح همیاران آب در استان (ابلاغ وزیر محترم وقت نیرو در آبان ۱۳۹۸) با عنایت به اتفاق نظر کلیه دستگاه های اجرایی متولی حوزه آب استان (۷ دستگاه اجرایی شامل: شرکت آب منطقه ای خراسان، شرکت آبفا مشهد و استان، سازمان جهاد کشاورزی، شهرداری مشهد، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان و سازمان محیط زیست استان) سند سازگاری آب استان سندی جامع با تکالیف و انتظارات دستگاهی در مدیریت آب استان و تعادل بخشی منابع آب (فهرست انتظارات اصلاح شده دستگاه ها) (پیوست شماره ۱) می باشد لذا مقرر گردید: <u>ضمن طرح در جلسه شورای گفت و گو موضوع اجرایی شدن مجدد سند در استان با جدیت در تعامل با استانداری محترم پیگیری و بر اجرای دقیق آن نظارت گردد و در صورت لزوم اصلاحات لازم در سند مطابق با وضعیت فعلی بحران آب استان و تعیین اولویت های برنامه دستگاه های اجرایی صورت پذیرد.</u> ۲- <u>ضرورت طراحی و استقرار یک سامانه «پایش و گزارش» برای سازگاری با کم آبی در استان</u>	استانداری، پژوهشکده آب و محیط زیست دانشگاه فردوسی مشهد، ۷ دستگاه اجرایی دارای تکالیف در سند
--	---	--

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

		(مدیریت بدون ارزیابی اثری بخشی نداشته و مقدمه ارزیابی، سنجش منظم و مستمر آثار اقدامات یا پایش وظایف دستگاه های متولی حوزه آب استان است. همچنین، پایش باید هوشمندانه و معطوف به اهداف "اعم از عملکردی و راهبردی" باشد. متأسفانه از این جهت وضعیت مناسبی در استان وجود ندارد) در این راستا دو نکته وجود دارد: a. در مصوبه هیأت وزیران به تاریخ ۱۴۰۰/۱۱/۳ به این مهم اشاره شده است (بند ۴، زیربند ث: «برنامه ریزی، یکپارچه سازی، و پیگیری به روزرسانی بانک های اطلاعاتی مرتبط با برنامه های سازگاری با کم آبی در بخش های مختلف کشور (استان) و برنامه ریزی برای تسهیل دسترسی به آنها برای تدوین و پایش عملکرد برنامه های سازگاری با کم آبی و حسابداری آب»). b. چنین سامانه ای قبلاً توسط دبیرخانه مستقر در پژوهشگاه آب دانشگاه فردوسی مشهد طراحی شده و مورد تأیید نماینده آب منطقه ای رسیده است. پیاده سازی (ایجاد و استقرار) این سامانه، هزینه چندان در بر ندارد؛ اما جاری سازی (رواج) آن نیازمند عزم سیاسی در عالیتین سطوح مدیریتی استان است. لذا مقرر شد با طرح موضوع در شورا، الف: ضرورت طراحی و استقرار یک سامانه «پایش و گزارش» برای سازگاری با کم آبی در استان مورد تأکید و اجرا قرار گیرد. ب: با توجه به تعدد سامانه های وزارت نیرو و شرکت مهندسی آبفای کشور پیشنهاد می گردد منوی سازگاری با کم آبی در قالب یک دوره آماری چند ساله (به تعداد سالهای برنامه) به نرم افزار سپتا بعنوان جامع ترین نرم افزار موجود شرکت های آبی اضافه شود. ۳- ضرورت تدوین شناسنامه منابع-مصارف برای «محدوده های مطالعاتی» (کوچکترین واحد هیدرولوژیکی در وزارت نیرو) در کمبود و کمیابی آب، مدیریت آب نیازمند بیان دقیق و حسابداری آب است؛ در این زمینه دانشگاه کارهای مشترک با شرکت آب منطقه ای استان به انجام رسانده لذا مقرر گردید اقدامات صورت گرفته در این خصوص تا حصول به نتیجه مطلوب پیگیری گردد. نکته بسیار مهم آن است که در اولین گام، داده های مورد نیاز باید بازشناسی شده و شبکه داده برداری بر این اساس بهبود یابد که امری آسان کم هزینه و مقدمه تدوین بیان و حسابداری آب است (شبکه کنونی داده برداری با مشکلات اساسی روبرو است)	
	استانداری- پژوهشگاه آب و محیط زیست - آبفا- دبیرخانه شور		
	استانداری، شرکت شرکت آب منطقه ای خراسان- پژوهشگاه آب و محیط زیست دانشگاه		

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

		۴- لزوم اصلاح سند سازگاری آب در بخش تصفیه فاضلابها و آبهای برگشتی (تلفات آب و هرزآبها، فاضلابها و پسابها)، متأسفانه آبهای تصفیه شده به عنوان منبع جدیدی برای تأمین آب تلقی می گردند و این تلقی منجر به واگذاری پسابها به کاربریهای جدید، و نهایتاً رشد مصارف شده است. چنین روندی می تواند سایر تلاشها برای تعادل بخشی منابع-مصارف آب را خنثی نماید؛ و حتی در آینده موجب تشدید افت آبهای زیرزمینی گردد این موارد در اولین سند تهیه شده منظور نشده و بنظر می رسد که برای تضمین دستیابی به اهداف افقهای ۱۴۰۵ و ۱۴۲۰، بایستی اولین سند اصلاح گردد. در واقع، آبهای برگشتی (تلفات آب و هرزآبها، فاضلابها و پسابها)، منبع آب جدید نیستند؛ و لذا واگذاری آنها فقط به ازای بستن چاه (جایگزینی) موجه و معقول است. در غیر اینصورت، واگذاری این آبها به کاربریهای جدید (یا واگذاری این آبها به کشاورزی و سپس جابجایی آب کشاورزی به کاربریهای دیگر) موجب تشدید افت کمیت و کیفیت آبهای زیرزمینی خواهد گردید به این ترتیب الف) لزوم اصلاح سند سازگاری آب در بخش تصفیه فاضلابها و آبهای برگشتی (تلفات آب و هرزآبها، فاضلابها و پسابها) مورد تاکید برای طرح در شورا قرار گیرد ب) با توجه به بخشنامه های بالادستی و بند ۸ تبصره ۸ قانون بودجه ۱۴۰۲ باز تخصیص (پساب) در دستور کار قرار گیرد (با معیار تأمین آب مشهد و توجه شهرداری در استفاده از پساب) ۵- تقویت مجدد ساختار همیاران آب در سطح استانی + بسط ساختار به شهرستانها مدیریت آب عمدتاً بر عهده یک نهاد مشخص (شرکت های آب منطقه ای)، با تأکید بر رفتار از بالا به پایین، و تا حد بسیار زیادی متمرکز بر تأمین منابع آب، و مباحث مهندسی (هیدرولیک و هیدرولوژی) بوده است. در حالیکه، امروزه گذر مصارف از ظرفیت تجدیدپذیری آب، رشد شدید تقاضا برای آب، تنوع گسترده کاربریها، و استفاده مجدد از پسابها موجب پیچیدگی و درهم تنیدگی مدیریت آب شده است.	استانداری - دبیرخانه شورا - دانشگاه - آبفا مشهد و استان
--	--	--	--

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

	استانداری - دستگاه‌های ذیربط حوزه آب استان استانداری - مجمع نمایندگان استان	ساختار همیاران آب شامل ۳۵ نهاد (دولتی، نظارتی و عمومی، و نیز بخش خصوصی و سمن‌ها) در گذشته تشکیل گردیده و همچنین برای بسط ساختار به سطح شهرستان‌ها نیز اقداماتی صورت گرفته <u>لذا در واقع مقدمه مشارکت جوامع محلی، تفویض اختیار به مدیران شهرستانی از سوی وزارت نیرو است و مقرر شد، در نشست شورا بر تقویت مجدد ساختار همیاران آب در سطح استانی، بسط ساختار به شهرستان‌ها تاکید و اجرایی شود</u> <u>۶- لزوم سیاست گذاری های جدی در سطح ملی و پیاده سازی برنامه های با رعایت اصول زیر:</u> طرح سازگاری با کم آبی با محوریت «بازیابی تعادل منابع-مصارف آب استان» و با هدف دستیابی به «توسعه پایدار»، بدنبال شناسایی خلاءهای تصمیم گیری و نیز شناسایی اقدامات ناقص ناشی از نبود نگرشی سیستمی (جامع و یکپارچه) بوده است. بدیهی است راه حل‌ها (رفع خلاءها و تکمیل نواقص)، بخشی در سیاستگذاری و برخی در پیاده سازی نهفته است؛ لذا برای دستیابی به چشم انداز و نیز اجتناب از عاقبتی شوم، باید همزمان بر هر دو جنبه «سیاستگذاری» و «پیاده سازی» توجه و تاکید گردد. برای این منظور ضروری است تا در طراحی برنامه‌ها و تعیین مسیر موفقیت، پنج اصل رعایت گردند: a. به رسمیت شناختن پویایی محیط‌های انسانی (جمعیت، توسعه، ...) و طبیعی (تغییر اقلیم و ...)، و لذا پیش‌نگری شرایط آتی و کسب آمادگی و چابکی برای سازگاری با این پویایی؛ b. جلب مشارکت کنشگران در سیاستگذاری و اعتنا جدی به ایجاد تفاهم و وفاق میان ایشان؛ c. جامع‌نگری در تصمیم‌سازی (نگرش سیستمی) و توجه به جوانب و پیامدهای هر اقدام d. توجه جدی به بیان آب و رعایت یکپارچگی در تخصیص آب؛ و نیز e. شفافیت و نشر حداکثری داده‌ها و اطلاعات میان کنشگران کلیدی و اصلی.
--	---	---

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

	استانداری - دبیرخانه شورا- دستگاه های متولی حوزه آب استان شرکت آب منطقه ای استان- دستگاه قضا و نیروی انتظامی استان	۷- تدوین برنامه راهبردی ، برنامه های بلندمدت (با بُعد زمانی حدود ۲۵ سال، مانند آمایش)، میان مدت، و کوتاه مدت (مانند برنامه های ۵ ساله) در مشهد در سال ۱۳۹۳، با حمایت استاندار وقت (جناب آقای رشیدیان)، <u>سند تدبیر آب به مثابه برنامه راهبردی</u>، در یک تلاش جمعی تدوین شده و مورد اجماع قرار گرفته است. طی دوره فعالیت دبیرخانه همیاران آب استان، راهبردهای سند مزبور در قالب «انتظارات از دستگاه های اجرایی» مورد استناد قرار گرفت که پس از آن مغفول مانده است <u>لذا پیشنهاد میگردد</u> <u>الف: تدوین برنامه راهبردی ، برنامه های بلندمدت (با بُعد زمانی حدود ۲۵ سال، مانند آمایش)، میان مدت، و کوتاه مدت (مانند برنامه های ۵ ساله) به عنوان یک ضرورت در شورا مطرح گردد.</u> <u>ب: نسخه اصلاح شده سند سازگاری با کم آبی بعنوان بخشی از اسناد بالا دستی مانند سند آمایش یا برنامه ۵ ساله هفتم منضم گردد</u> ۸- ضرورت تعیین و اعمال مجازات بازدارنده برای حفرکنندگان چاه های غیرمجاز (لزوم ورود دستگاه قضا و نیروی انتظامی در این خصوص) اقدامات شرکت آب منطقه ای خراسان رضوی در راستای وظایف ذاتی خود در اصلاح الگو و کاهش مصرف آب در استان، در زمینه نصب کنتورهای هوشمند و مسدودسازی چاه های غیرمجاز، کنترل اضافه برداشت چاه های مجاز و ... در حال انجام است اما تا زمانیکه کاهش مصرف در آب صورت نپذیرد تمامی اقدامات صرفا در جهت جلوگیری از افزایش شیب بحران خواهد بود. در خصوص حفرچاه های غیرمجاز باید توجه داشت که در کنار شناسایی و مسدود سازی که در حال انجام است، سرعت حفر چاه غیرمجاز در استان نیز بالاست و یکی از دلایل اصلی آن عدم کفایت مجازات بازدارنده در این زمینه می باشد لذا <u>مستند به مواد ۱۳و۴۵ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ و با رعایت مواد ۲۲/۱۶ قانون مجازات اسلامی، ضروری است</u>	
--	--	---	--

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

		دستگاه قضاء و نیروی انتظامی استان در همکاری شرکت آب منطقه ای در شناسایی متخلفین و تعیین مجازات بازدارنده مکفی ورود نمایند. <u>۹- لزوم تامین اعتبارات آبفا در اصلاح خط انتقال و شبکه های توزیع آب</u> هدررفت واقعی بخشی از آب ورودی به شبکه توزیع است که بدون آن که مصرف شود، به صورت نشست های مختلف از شبکه به هدر می رود و شامل نشت از خطوط انتقال، نشت از شبکه توزیع، نشت از انشعابات، نشت از مخازن شبکه و سرریز از مخازن شبکه می شود. و هدررفت ظاهری بخشی از آب ورودی به شبکه توزیع است که به صورت های مختلف توسط مشترکین مصرف می شود، ولی درآمدی برای شرکت ها ندارد. به عبارت دیگر این بخش از آب ظاهرا به هدر می رود، ولی به انواع مختلف از جمله مصارف غیرمجاز، خطای مدیریت داده ها و سیستم و عدم دقت تجهیزات اندازه گیری مصرف می شود. <u>۳۸ درصد شبکه انتقال در استان خراسان رضوی دچار فرسودگی و نیاز به تعویض است و با اعتبارات موجود در طول ۴ سال تا پایان مهرماه ۱۴۰۱ علیرغم برنامه های شرکت آبفا استان، تنها ۷/۸ درصد اصلاح در شبکه توزیع آب صورت گرفته است که دلیل اصلی آن نبود اعتبارات کافی است از آنجائیکه پروژه های تامین و انتقال آب به استان زمانبر و بسیار هزینه بر می باشد لذا پیشنهاد گردید:</u> <u>۱- با توجه به اهمیت هدررفت بالای آب از طریق شبکه توزیع ناشی از فرسودگی، موضوع تامین اعتبارات شرکت آبفا در جهت اصلاح شبکه در سطح ملی پیگیری گردد</u> <u>۲- شرکت آبفا خراسان در خصوص شناسایی سرمایه گذاران بخش خصوصی جهت مشارکت در طرح های اصلاح شبکه و خطوط انتقال آب و در مقابل تحویل پساب به سرمایه گذار (به عنوان یک پیشنهاد) اقدام نمایند</u>	استانداری - آب منطقه ای - آبفا استان و مشهد - برنامه و بودجه
--	--	---	--

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

	استانداری - ، راه و شهرسازی - آبفا - آب منطقه ای استانداری شرکت آبفا استان و مشهد - پژوهشکده آب و محیط زیست استانداری، راه و شهرسازی - دانشگاه	۱۰- لزوم بارگذاری نهضت ملی مسکن در استان در مناطقی که آب متناظر وجود دارد (نهضت ملی برنامه ای تکلیفی با ۴۰۰ هزار واحد در ۹۶ شهر خراسان رضوی) در شهرهایی همچون مشهد که با توجه به وضعیت بارندگی ها و کسری مخازن در تأمین آب شرب با چالش های جدی مواجه است اجرای برنامه تکلیفی نهضت ملی مسکن متناسب با توان سرزمین برای تأمین آب، خاک و هوای سالم ضرورت دارد. <u>لذا ضرورت دارد در شناسایی و جاگذاری زمین نهضت ملی مسکن، بحران آب و تأمین آب مورد توجه ویژه قرار گیرد و جاگذاری ها در استان در پهنه هایی صورت پذیرد که توان تأمین آب در منطقه وجود داشته باشد.</u> ۱۱- ضرورت تغییر و بازنگری در الگوی مصرف آب استان متناسب با وضعیت بحران آبی الگوی مصرف آب در مشهد ۱۵ مترمکعب برای هر مشترک است، پیشنهاد آبفا مشهد کاهش مصرف سرانه ماهانه مصرف آب مشهد به ۱۰ مترمکعب برای هر مشترک در جهت مدیریت مصرف است که مقرر گردید ضمن طرح در جلسه شورا از طریق وزارت نیرو موضوع را پیگیری نماید. ۱۲- ضرورت مدیریت منابع آب های مرزی و تخصیص و تأمین آب مشهد در بلندمدت یکی از پروژه های تأمین آب مشهد انتقال آب از یال شمالی کوه های هزار مسجد است که اولویت آن در وهله اول تأمین آب همه بخش های منطقه کلات است و سپس انتقال آب مازاد تا حجم ۴۰ میلیون مترمکعب در سال به مشهد است طرحی به طول ۱۹۸ کیلومتر و با اعتباری بیش از ۵۹۰۰ میلیارد تومان که ۴۰ درصد منابع مورد نیاز آن توسط سرمایه گذار بخش خصوصی و بقیه آن از طریق منابع دولتی تأمین می شود. به رغم تمام پیگیری ها و ارسال اسناد مورد نیاز، مجوز ماده ۲۳ این پروژه صادر نشده و جای خالی این پروژه در ردیف های بودجه خالی است. <u>لذا پیشنهاد گردید در خصوص پروژه های انتقال و تخصیص آب مشهد توسط</u>	
--	---	--	--

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

		متولیان امر (شرکت های آب و فاضلاب مشهد و استان، آب منطقه ای، دانشگاه و..) وزارت نیرو موضوع تخصیص آب از عمان جهت شرب مشهد و خرید تضمینی دولت را برای استان خراسان رضوی در اولویت قرار دهد. <u>۱۳- ضرورت تفویض اختیارات در تصمیم سازی ها و برنامه ریزی ها در حوزه مدیریت بحران آب به شهرهای بزرگ</u> در خصوص مدیریت بحران آب الگوها و برنامه های مدیریتی باید در سطح بومی و منطقه ای برنامه ریزی گردد و ارائه نسخه ای یکسان توسط وزارت نیرو برای کل کشور اشتباه بوده و <u>لذا پیشنهاد گردید از طریق استانداری موضوع تفویض اختیارات از وزارت نیرو در حوزه مدیریت بحران آب به خراسان رضوی پیگیری گردد</u> <u>۱۴- موضوع تفکیک آب شرب از غیرشرب در مصارف و استفاده از پساب و آب خاکستری و لزوم تامین اعتبارات این حوزه</u> شهرداری تعهد دارد که استفاده از منابع آب شرب را حذف کند، اما هنوز بخشی از آبیاری فضای سبز متکی به آب شرب است. فاضلاب خاکستری، قسمتی از فاضلاب شهری است که بار آلودگی کمتری دارد، و بطور کلی ۸۰ درصد فاضلاب تولید شده در خانه خاکستری و ۲۰ درصد آن فاضلاب سیاه است. استفاده از این منابع آبی به شرط تفکیک لوله های فاضلاب و ایجاد تاسیسات تصفیه خانه ای در مدیریت بحران آب بسیار تاثیرگذار است. لذا هرگونه برنامه ریزی و تامین اعتباری و سرمایه گذاری در این زمینه ضرورت دارد. پیشنهاد می گردد: <u>الف- به پیشنهاد آبفا استان (استانداردهای لازم در بحث آب خاکستری وجود دارد و در صورت تخصیص اعتبار از طرف سازمان برنامه موضوع بصورت پایلوت در تعدادی از کاربریهای واجد شرایط عملیاتی خواهد شد).</u>	
	استانداری- دبیرخانه شورا- دانشگاه		
	استانداری، برنامه و بودجه، مجمع نمایندگان استان، آبفا استان و مشهد		

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

	شهرداری مشهد - اب منطقه ای آبفا استان - دبیرخانه شورا	ب- آبیاری فضای سبز مشهد با نیازهای اقلیم شهری به ویژه در حوزه وظایف متناظر شهرداری مشهد مورد کارشناسی و بازنگری جدی قرار گیرد و برنامه های کاهش مصرف آب و درصد محقق شدن در راستای استفاده از آبهای غیر متعارف به دبیرخانه شورا منعکس نمایند. (جایگزینی جدی چمن در الویت اول باشد) ج- در زمینه تاسیس تصفیه خانه ها با توجه به اینکه هزینه های تاسیس و سایر بسیار بالاست و به عنوان یک پروژه صنعتی تلقی می گردد لزوم شناسایی سرمایه گذاری در این بخش ضروری می باشد (در این حوزه شهرداری مشهد نیز با تبیین برنامه های جدی در این زمینه اعلام همکاری با شرکت آب منطقه ای خراسان نمود) ۱۵- موضوع استفاده نامتعارف از آب شرب برای نگهداری دام ها به ویژه در شهرهای کوچک عجین شدن مصرف آب شرب دام و مصارف خانگی در روستاها به لحاظ افزایش در مصارف آب و عدم تناسب به لحاظ درآمدی و بهره روی باعث بروز مشکلاتی در شرایط بحران آبی شده است که مقرر گردید به پیشنهاد شرکت آبفای استان کارگروه ویژه با شرکت همه سازمانهای مرتبط بویژه جهاد کشاورزی با راهبری شرکت آب منطقه ای و تخصیص اعتبار از طرف سازمان برنامه برای انجام یک طرح تحقیقاتی یا مطالعاتی تشکیل گردد ۱۶- در راستای وظایف متناظر اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری خراسان رضوی (کنترل سیل، تغذیه ابخوانها، بهبود پوشش گیاهی و ..) پیشنهاد گردید: الف: با توجه به اینکه مناطق مستعد فعالیت های آبخیزداری و آبخوانداری در سطح استان ۵/۷ میلیون هکتار می باشد که ۳/۵ میلیون هکتار فاقد مطالعه و ۲/۲ میلیون هکتار دارای مطالعات تفصیلی اجرایی آبخیزداری می باشد لذا با عنایت به منابع فعلی آبخیزداری، نیاز به تأمین اعتبار ویژه جهت مطالعه و اجرای طرح های آبخیزداری و آبخوانداری ضرورت دارد.
--	---	---

شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی
استان خراسان رضوی

شماره جلسه: ۲

تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷

ساعت شروع: ۸

محل تشکیل جلسه: (دبیرخانه شورای گفت و گو)

تعداد اعضا حاضر در جلسه: ۱۹

	ب: شرکت آبفا مشهد و استان، مناطق شناسایی شده که قابلیت اجرای پروژه های ابخیزداری دارد را جهت انجام مطالعات و عملیات ابخیزداری به اداره کل مناطبی استان معرفی نماید. ج: تامین اعتبار پروژه های ابخیزداری و ابخوانداری از محل اعتبارات فصل منابع آب شرکت محترم آب منطقه ای و قانون توسعه و بهینه سازی آب شرب شهری و روستایی برای اجرای عملیات ابخیزداری) ۱۷- ضرورت تفکیک آب شرب از غیر شرب در استفاده مصرفی در واحدهای مسکونی مطرح و مقرر شد، شرکت آب و فاضلاب استان با کمک آبفای مشهد تحلیلی از میزان هزینه و چگونگی اجرا تهیه و ظرف یک ماه به دبیرخانه شورا ارائه نمایند	استانداری - منابع طبیعی - آبفا مشهد و استان شرکت آبفا استان
--	--	---

فهرست انتظارات عملکردی دستگاه های اجرایی متولی آب استان در چارچوب سند سازگاری با کم آبی استان

شرکت آب منطقه ای استان

ردیف	انتظارات
۱	بازیابی تعادل کمی و کیفی آبخوان ها، از طریق کنترل «برداشت ها» و «مصارف» آب و کاهش آنها
۲	ارتقاء سیستم پایش و ارزیابی کمی و کیفی «منابع و مصارف آب و پساب» و اندازه گیری مؤلفه های بیلان
۳	برقراری «مدیریت یکپارچه آب» در مقیاس حوضه ای بمنظور دستیابی به توسعه پایدار و تاب آوری
۴	«تأمین آب» برای مصارف مختلف، با رعایت سقف ۷۵ درصد آب تجدیدپذیر و جیره بندی در خشکسالی
۵	راه اندازی بازار آب و پساب در سطح حوضه آبریز در جهت تسهیل جابجایی احجام تخصیص یافته سالیانه از مصارف با بهره وری کمتر به مصارف استراتژیک یا با بهره وری بیش تر ضمن رعایت اصول پایداری
۶	محاسبه حجم آب قابل برنامه ریزی سطحی و زیرزمینی بصورت سالیانه مبتنی بر مؤلفه های بیلان و در نظر گرفتن الزامات پایداری و اعلام آن بصورت شفاف برای استفاده کلیه کنشگران در حوضه آبریز.
۷	ایجاد نظام جامع کنترل و نظارت بر بهره برداری منابع آب با مشارکت بهره برداران و استفاده از توان تخصصی بخش خصوصی مبتنی بر زیرساخت های موجود.
۸	توسعه و راه اندازی سامانه جامع اطلاع رسانی وضعیت منابع و مصارف آب و پساب و مؤلفه های بیلان به نحوی که اطلاعات دقیق، شفاف و روزآمد در اختیار کنشگران حوضه قرار گیرد.
۹	ارائه برنامه جامع کاهش تخلفات آبی مشتمل بر بخش های اجتماعی، اقتصادی و قضائی و پیگیری اجرای آن با مشارکت دستگاه های اجرایی و قضائی و کلیه کنشگران حوضه آبریز.

شرکت‌های آب و فاضلاب مشهد و استان

ردیف	انتظارات
۱	«مدیریت تقاضا» و «تعدیل سرانه مصرف»
۲	«ارتقاء فرهنگ آبی» مردم به منظور نهادینه نمودن مصرف آب در حد توان سرزمین
۳	«تصفیه و توزیع آب» با کیفیت و کمیت مناسب برای محدوده‌های شهری و روستایی
۴	«جمع‌آوری و دفع فاضلاب» صرفاً برای شهرهایی که عدم اقدام سبب وقوع مخاطرات زیست‌محیطی، اکوسیستمی و نیز بهداشتی شود و تحویل پساب تولیدی مطابق با حجم و کیفیت برنامه‌ریزی شده و با رعایت کلیه الزامات زیست‌محیطی و بهداشتی
۵	«کاهش آب بدون درآمد» (شامل تلفات ظاهری و واقعی شبکه)، با هدف ارتقاء بهره‌وری اقتصادی آب
۶	ارائه اطلاعات جامع و شفاف با تناوب فصلی از مصارف آب تصفیه‌شده، تولید آب خام و حجم فاضلاب جمع‌آوری شده و پساب تولیدی همراه با پیش‌بینی لازم برای برنامه‌ریزی منابع و مصارف (کمی و کیفی)
۷	ارائه برنامه اقدامات لازم در جهت تأمین و توزیع کمی و کیفی آب شرب و بهداشتی با رعایت سقف حجم آب قابل برداشت مصوب شورای مدیریت حوضه آبریز بصورت سالیانه همراه با پیش‌بینی اعتبارات و پیشنهاد تعرفه‌های مورد نیاز جهت تنظیم و مبادله موافقتنامه. (مدیریت تقاضا، تعدیل سرانه مصرف، ارتقاء فرهنگ مصرف، کاهش آب بدون درآمد، تأمین آب از بازار، جایگزینی پساب، توسعه زیرساخت‌ها و ...)

سازمان جهاد کشاورزی استان خراسان رضوی

ردیف	انتظارات
۱	توانمندسازی کشاورزان در جهت «افزایش بهره‌وری» کشاورزی بویژه به ازای آب مصرفی
۲	«ارتقاء اقتصاد کشاورزی/روستایی» بر مبنای بند قبل و سایر راهکارها برای کاهش نیاز آبی
۳	تأمین «امنیت غذایی» استان (بعنوان بخشی از برنامه تأمین امنیت غذایی کشور)
۴	تأمین «سلامت غذا» و کاهش/ حذف «انتشار آلاینده‌ها» از فعالیتهای کشاورزی به محیط‌زیست
۵	فراهم نمودن منابع مالی مورد نیاز افزایش بهره‌وری مصرف آب از هر طریق به ویژه با استفاده از امکانات مالی حاصل از بازار آب
۶	افزایش بهره‌وری آب کشاورزی در استان با رعایت الزامات امنیت غذایی، به کمک الگوی کشت (انتخاب گیاهان متناسب با مزیت‌های نسبی هر منطقه)

شهرداری مشهد

ردیف	انتظارات
۱	«همگرایی در مدیریت آب شهری» (رواناب‌های سطحی، فاضلاب‌ها و پساب‌ها، و آبیاری فضای سبز شهری)
۲	«ارتقاء فرهنگ شهروندان» در راستای کاهش / صرفه‌جویی کاربرد آب (کاهش سرانه آب شهری)
۳	«تعدیل نیازهای آبی فضای سبز» شهر و پیرامون آن متناسب با اقلیم منطقه و منابع آب موجود
۴	حصول اطمینان از «پایایی توسعه» شهر مشهد
۵	ارائه اطلاعات جامع و شفاف بصورت فصلی از: حجم برداشت و مصرف آب همراه با پیش‌بینی‌های لازم برای برنامه‌ریزی منابع و مصارف آب (کمی و کیفی).
۶	ارائه برنامه اقدامات لازم در جهت تأمین آب مورد نیاز خدمات شهری با رعایت سقف حجم آب قابل برداشت مصوب شورای مدیریت حوضه آبریز بصورت سالیانه همراه با پیش‌بینی اعتبارات مورد نیاز جهت تنظیم و مبادله موافقتنامه. (مدیریت مصرف، اصلاح الگوی فضای سبز، ارتقاء سیستم‌ها، کاهش هدر رفت آب، تأمین آب از بازار، جایگزینی پساب، توسعه زیرساخت‌ها و ...)

سازمان حفاظت محیط زیست

ردیف	انتظارات
۱	«تعیین حقابه محیط زیستی اکوسیستم های طبیعی استان» و مطالبه آن
۲	افزایش «اثر بخشی نقش نظارتی» بر آلاینده های تولیدی و خدماتی، به کمک سمن ها و مردم
۳	ارائه اطلاعات جامع و شفاف با تناوب فصلی در خصوص شاخص های زیست محیطی، حق آبه های محیط زیستی و واحدهای آلاینده همراه با پیش بینی لازم برای برنامه ریزی منابع و مصارف آب.
۴	پیاده سازی نظام جامع و اثر بخش ارزیابی زیست محیطی در جهت تضمین پایداری زیست محیطی در انجام هر طرح، پروژه، توسعه صنعتی یا شهری در سطح حوضه آبریز.
۵	توسعه نظام کنترل و پایش آلودگی واحدهای تولیدی و خدماتی با مشارکت کلیه کنشگران در سطح حوضه آبریز.
۶	«تعیین حقابه محیط زیستی اکوسیستم های طبیعی استان» و مطالبه آن

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری

ردیف	انتظارات
۱	«تمرکز بر تغذیه آبخوان‌ها»، بویژه بالادست و بر روی مخروط‌افکنه‌ها، و تغذیه قنوات و چشمه‌ها
۲	«بهبود کارایی» روش‌های نفوذ و تغذیه آبخوان‌ها، با ارزیابی مستمر پروژه‌های مرتبط
۳	فعال‌سازی موثر «دبیرخانه تخصصی اقدامات مشارکتی» منابع طبیعی
۴	کنترل سیل و رسوب و کاهش فرسایش خاک در عرصه‌های منابع طبیعی در اولویت دوم
۵	بهبود وضعیت پوشش گیاهی در عرصه‌های منابع طبیعی بعنوان راهبرد بلندمدت و اصلی